

U 3/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta sähkön markkinamallia koskeviksi lainsäädännöksi

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle komission 14.3.2023 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) 2019/943 ja (EU) 2019/942 ja direktiivien (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 muuttamiseksi EU:n sähkömarkkinarakenteen parantamiseksi (COM/2023/148 lopullinen) sekä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) 1227/2011 ja (EU) 2019/942 muuttamiseksi, unionin suojaamiseksi paremmin tukkumarkkinoiden manipulointia vastaan (COM/2023/147 lopullinen).

Helsingissä 27.4.2023

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Erityisasiantuntija Elina Hautakangas

27.4.2023

KOMISSION EHDOTUS SÄHKÖN MARKKINAMALLIA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI**1 Tausta**

Euroopan komissio antoi 14 päivänä maaliskuuta 2023 ehdotuksensa sähkön markkinamallia koskevaksi lainsäädännöksi. Aloite sisälsi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) 2019/943 (jäljempänä sähkömarkkina-asetus) ja (EU) 2019/942 (jäljempänä ACER-asetus) ja direktiivien (EU) 2018/2001 (jäljempänä RES-direktiivi) ja (EU) 2019/944 (myöhemmin sähkömarkkinadirektiivi) muuttamiseksi EU:n sähkömarkkinarakenteen parantamiseksi (COM/2023/148 lopullinen) sekä ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) 1227/2011 (jäljempänä REMIT-asetus) ja (EU) 2019/942 muuttamiseksi, unionin suojaamiseksi paremmin tukkumarkkinoiden manipulointia vastaan (COM/2023/147 lopullinen).

Ehdotukset halutaan saattaa voimaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Uusiutuvan energian RES-direktiiviä ja sähkömarkkinadirektiiviä koskevien muutosten kansallisen toimenpanon tarkaraja olisi ehdotuksen mukaan kuusi kuukautta EU:n koskevan asetusehdotuksen voimaantuloa.

2 Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ukrainan kriisi nosti energian hinnat korkealle vuoden 2021 syksystä alkaen ja kriisin vaikutuksia on EU:ssa pyritty hillitsemään lyhyen aikavälin hätätoimilla erityisesti sähkö- ja kaasumarkkinoilla. Kriisi osoitti puutteet nykyisessä sähkön markkinamallissa, kun kaasun tuonti Venäjältä väheni radikaalisti tai loppui kokonaan. Kaasun saannin vaikeutuminen altisti kuluttajat ja energiaintensiivisen teollisuuden nopeasti kohonneiden sähkönhinnoille ja erilaisille markkinahäiriöille.

Komissio katsoo, että eurooppalaiset sähkön sisämarkkinat ovat vuosien saatossa tuoneet valtavat hyvinvointihyödyt asiakkaille ja markkinat ovat normaalioloissa toimineet tehokkaasti. Markkinan toimintaa pitää tarkastella lyhyen aikavälin lisäksi myös pidemmällä aikavälillä taaten vihreä siirtymä ja riittävät investoinnit uusiutuvaan ja päästöttömään sähköntuotantoon.

Komission ehdotuksen yhtenä tavoitteena on vastata sähkön loppukäyttäjien, teollisuuden ja sijoittajien huoliin sähkömarkkinoiden hintavaihtelulle altistumisesta. Ehdotuksella parannetaan kuluttajansuojaa ja mahdollistetaan kuluttajahintojen erottamista sähkön tukkumarkkinoiden hinnoista. Kuluttajansuojatoimina halutaan taata kuluttajille mahdollisuus solmia määräaikaisia sopimuksia, ostaa sähköä toimitusvelvolliselta myyjältä sekä jakaa itse tuotettua sähköä aiempaa tehokkaammin sähkömarkkinoiden aktiivisena asiakkaana. Lisäksi ehdotus sallii jäsenvaltion kuluttajiin kohdistuvat sähkönhintaa kompensoivat tukitoimet myös tulevaisuuden kriiseissä.

Toisena keskeisenä tavoitteena on päästöttömän teknologian investointien varmistaminen sähkösektorilla sekä halvan uusiutuvan energian hyötyjen jakaminen myös sähkön loppukäyttäjille.

Kilpailukykytoimina ehdotetaan markkinoille pääsyn helpottamista kytkemällä pitkät sopimukset osaksi markkinamallia. Pitkät hankintasopimukset (PPA-sopimukset) auttavat tuottajia ja sähkönkäyttäjää suojautumaan hintariskiä vastaan ja vähentävät vastapuolen maksuhäiriöön liittyvää taloudellista riskiä. Investointien edistäminen tapahtuisi osin PPA-sopimusten saatavuutta parantamalla. PPA-sopimukset ja valtion tukemat hinnanerosopimukset tuovat asiakkaalle hintavakautta sekä tasaisen tulovirran vähentäen näin taloudellista riskiä ja pääoman hintaa. Joustava sähköjärjestelmä parantaa uusiutuvan energian kannattavuutta ja sen vuoksi jäsenvaltioiden tulee myös arvioida jouston tarvetta kansallisesti.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komission ehdotus sähkömarkkinamallia koskevaksi lainsäädännöksi pitää sisällään ehdotuksen sähkömarkkinamallin uudistuksesta sekä ehdotuksen unionin suojan parantamiseksi energian tukkumarkkinoilla tapahtuvaa markkinoiden manipulointia vastaan.

3.1 Sähkömarkkinamallin uudistus

Kuluttajansuoja

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion olisi varmistettava, että kaikilla asiakkailla olisi vapaus ostaa sähköä valitsemaltaan toimittajalta sekä vapaus tehdä samanaikaisesti useampi kuin yksi sähkötoimitussopimus siten, että asiakas saisi halutessaan käyttöönsä useamman kuin yhden mitauspisteen käyttöpaikkansa liittymispisteessä.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion olisi varmistettava, että toimittajat voivat kansallisen sääntelykehysten perusteella tarjota määräaikaista, kiinteähintaisia ja dynaamisia sähkön hintasopimuksia, ja että kaikki loppuasiakkaat voisivat pyytää vähintään yhden vuoden pituisen määräaikaista kiinteähintaisen sähkön hintasopimuksen tekemistä vähintään yhdeltä toimittajalta ja jokaiselta toimittajalta, jolla on enemmän kuin 200 000 loppuasiakasta. Lisäksi loppuasiakkaan tiedonsaantioikeutta sopimuksen sisällöstä olisi parannettava ja loppukäyttäjälle on toimitettava yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä ennen sopimuksen solmimista.

Jäsenvaltion tulisi nimetä toimitusvelvollinen myyjä ainakin kotitalousasiakkaille. Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että loppuasiakkaat saavat tietoa ja heitä kannustetaan siirtymään markkinapohjaiseen tarjontaan. Jäsenvaltiot voisi vaatia viimesijaista toimittajaa toimittamaan sähköä kotitalousasiakkaille, jotka eivät saa markkinapohjaisia tarjouksia.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioin olisi varmistettava, että heikossa asemassa olevia asiakkaita suojellaan sähkönjakelun katkaisemiselta.

Oikeus energian yhteiskäyttöön

Kaikilla kotitalouksilla, pienillä ja keskisuurilla yrityksillä ja julkisilla elimillä olisi oikeus osallistua energian yhteiskäyttöön aktiivisina asiakkaina. Aktiivisina asiakkaina toimivien loppukäyttäjien olisi jatkossa voitava jakaa tuottamaansa sähköä muille aktiivisille asiakkaille koko Suomen alueella tasejakson sisällä. Ehdotuksella ei olisi tarkoitus vaikuttaa verojen, veroluontoisten maksujen tai verkkopalvelumaksujen soveltumiseen sähköenergian tai sähkön siirron osalta. Aktiiviset asiakkaat voivat käyttää energian yhteiskäytön helpottamiseen kolmatta osapuolta, joka omistaa varaston tai uusiutuvan energian tuotantolaitoksen tai hallinnoi sen asennusta ja toimintaa. Aktiivisille asiakkaille olisi myös tarjottava pääsy aktiivisten asiakkaiden energianjakamista koskeviin vakiosopimuksiin sekä sopimuksiin, jotka koskevat varastojen tai

uusiutuvan tuotannon leasingia, vuokraa tai hankintaa. Aktiivisten asiakkaiden olisi myös voitava rekisteröidä energian jakamista koskevat järjestelynsä sekä varmentaa jakamista koskevat laskentamenetelmät. Lisäksi verkonhaltijoiden olisi kerättävä ja välitettävä mittaritiedot asianmukaisesti eteenpäin vähintään kerran kuukaudessa.

Sähkön toimittajien riskienhallinta

Ehdotuksen mukaan, kansallisen sääntelyviranomaisen olisi varmistettava, että sähkön toimittajilla on asianmukaiset suojausstrategiat sähkönhintariskin hallitsemiseksi. Samalla tulisi kuitenkin säilyttää lyhyen aikavälin markkinoiden likviditeetti ja hintasignaalit. Toimittajien suojausstrategioihin voisi sisältyä sähkönhankintasopimusten käyttö. Jäsenvaltiot voisivat myös vaatia, että osa sähkön tukkuhintojen muutoksista aiheutuvasta toimittajien riskistä katetaan uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskevilla sähkönhankintasopimuksilla.

Sähkönhankintasopimukset ns. PPA-sopimukset

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion olisi edistettävä sähkönhankintasopimuksia ilmasto- ja energiasuunnitelmien mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi samalla kuitenkin säilyttäen kilpailut markkinat ja markkinoiden likviditeetti. Jäsenvaltion olisi lisäksi varmistettava, että niille asiakkaille, joiden pääsyssä sähkönhankintasopimusten markkinoille on esteitä, olisi käytössä markkinahintaisten takausjärjestelmien kaltaisia välineitä, joilla vähennetään ostajan maksulainlyönteihin liittyviä taloudellisia riskejä. Jäsenvaltioiden olisi syrjimättömiä perusteita soveltaen määritettävä, mihin asiakasryhmiin nämä välineet kohdistuvat. Jäsenvaltiot voisivat toisin sanoen päättää perustaa markkinahintaisten takuujärjestelmän.

Jäsenvaltioiden tukemien sähkönhankintasopimusten takuujärjestelmien on sisällettävä säännöksiä, joilla vältetään sähkömarkkinoiden likviditeetin heikkeneminen. Takuujärjestelmin ei myöskään saisi tukea fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan tuotannon ostamista. Arviointikriteereissä voitaisiin huomioida jo allekirjoitettu sähkönhankintasopimus ostajalle, jolla on vaikeuksia päästä markkinoille.

Uusien tuotantoinvestointien suorat hintatukijärjestelmät

Jatkossa sähkötuotannon suora hintatuki perustuisi kaksisuuntaisiin hinnanerosopimuksiin, joilla tuottajalle taattaisiin tietty hinta sähköstä. Tukea voitaisiin myöntää uusiin investointeihin, jotka perustuvat aurinko- ja tuulivoimaan, ilman varastoa olevaan vesivoimaan, geotermiseen energiaan sekä ydinvoimaan. Uusiksi sähköntuotantoinvestoinneiksi katsottaisiin myös investoinnit olemassa olevan tuotantokapasiteetin uudelleen käyttöön ottamiseksi sekä vanhan tuotantokapasiteetin käyttöä pidentämiseksi.

Kaksisuuntaisten hinnanerosopimusten muodossa olevat suorat hintatukijärjestelmät olisi suunniteltava siten, että tulot, jotka saadaan markkinahinnan ollessa rajahintaa korkeampi, jaetaan kaikille sähkön loppuasiakkaille niiden kulutusosuuden perusteella. Lisäksi olisi varmistettava, että tulojen jakaminen sähkön loppuasiakkaille on suunniteltu siten, että ei poisteta kuluttajien kannustimia vähentää kulutustaan tai siirtää se aikoihin, joina sähkön hinnat ovat alhaiset, eikä heikennetä sähköntoimittajien välistä kilpailua.

Joustoa koskevat tukitoimet

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisen sääntelyviranomaisen olisi arvioitava joka toinen vuosi kansallinen jouston tarve seuraavaksi viideksi vuodeksi sähköjärjestelmän hiilidioksidipäästöjen

vähentämiseksi ja tehokkaan toimitusvarmuuden takaamiseksi 1.1.2025 lukien. Kanta- ja jakeluverkonhaltijat toimittaisivat tarvittavat materiaalit kansallisen arvion tekemiseksi asetuksen perusteella määriteltävän sähkön siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisen verkoston (jäljempänä Sähkö-ENTSO) menetelmän mukaisesti. Tarkoituksena olisi arvioida kulutusjoustopuon ja varastopuon tarve kanta- ja jakeluverkkotasolla. Jäsenvaltio asettaisi sääntelyviranomaisen raportin pohjalta kansalliset kulutusjoustopuon ja varastointia koskeva kansalliset tavoitteet. Sekä jäsenvaltiot, jotka soveltavat sekä ne, jotka eivät sovelta kapasiteettimekanismia, voisivat soveltaa tai ottaa käyttöön joustavuuden tukijärjestelmiä, jotka koostuvat maksuista kulutusjoustopuon ja varastointia, varten saatavilla olevasta fossiilittomasta kapasiteetista.

Asetusehdotus pitää sisällään tällaisen tukimekanismin suunnitteluperiaatteet, joihin lukeutuu muun muassa kustannustehokkuus, rajaust uusiin investointeihin, reagointi markkinasignaaleihin ja mahdolliset sakot passiivisuudesta. Tukimekanismin olisi myös oltava avoin rajat ylittävälle osallistumiselle.

Johdannaismarkkinatoimet

Asetusehdotuksessa esitetään uusien virtuaalisten aluekeskusten (virtual trading hub) perustamista johdannaismarkkinoiden likviditeetin parantamiseksi. Ehdotuksen taustalla on pohjoismainen systeemihintaan perustuva malli, mutta ehdotuksella uudelleen määritellään alueellinen hinnanmuodostus. Sähkö-ENTSO toimittaisi Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisen yhteistyövirastolle (jäljempänä ACER) ehdotuksensa alueellisten kaupankäyntikeskusten maantieteelliseksi alueiksi sekä menetelmät referenssihinnan laskemiseksi viitehintojen ja virtuaalisen keskuksen muodostavien tarjousalueiden hintojen välisen korrelaation maksimoiseksi. Ehdotuksen tulisi sisältää myös tuotemäärittelyn pitkän aikavälin finanssisiirto-oikeuksista tarjousalueilta termiini-markkinoiden virtuaalisiin keskuksiin.

Keskitetyllä kauppapaikalla tulisi jatkossa käydä kauppaa pitkän aikavälin siirto-oikeuksista kunkin tarjousalueen ja virtuaalisen keskuksen välillä sekä finanssisiirto-oikeuksilla, joiden avulla näiden finanssisiirto-oikeuksien haltijat voivat poistaa altistumisen positiivisille ja negatiivisille hintaeroille. Vaatimus koskisi myös Pohjoismaita.

Verkonhaltijoita koskevat velvoitteet

Ehdotuksen mukaan kantaverkonhaltijat voisivat hankkia huipuntasaustuotteita, joilla vähennetään sähkön kysyntää huipputunteina. Kantaverkonhaltija valmistelisi ehdotuksensa huipuntasaustuotteesta sääntelyviranomaiselle koon ja kilpailutusta koskevien ehtojen osalta. Asetus määrittelee tarkemmat vaatimukset tuotteelle, jotka ehdotuksen olisi täytettävä. Mitoituksessa olisi huomioitava kansallinen luotettavuusstandardi, kysyntäennuste, uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskeva ennuste ja järjestelmän muita joustolähteitä koskeva ennuste. Huipuntasaustuotteen mitoitus on rajoitettava sen varmistamiseksi, että tuotteen odotetut hyödyt eivät ylitäisi ennakoituja kustannuksia. Ehdotuksen mukaan, huipuntasaustuote rajoittuisi kulutusjoustopuon eli kulutuksen vähenemiseen suhteessa mitattavaan perustasuon. Sääntelyviranomainen hyväksyisi tuotteen hankintaa ja määrittystä koskevat ehdot.

Asetusehdotuksessa esitetään, että jäsenvaltio voisi sallia erillisen mittauslaitteen hyödyntämisen kulutusjoustopuon ja joustopalvelun määrän todentamiseksi. Jäsenvaltio olisi lisäksi vahvistettava vaatimukset mittauslaitteen tietojen validointiprosessiksi tiedon laadun varmistamiseksi.

Ehdotuksen mukaan tariffimenetelmien olisi vastattava siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden kiinteitä kustannuksia ja tarjottava kannustimia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, jotta paranne-

taan tehokkuutta, edistetään markkinoiden yhdentymistä ja toimitusvarmuutta, tuetaan joustopalvelujen käyttöä ja tehokkaita investointeja sekä helpotetaan kuluttajan edun mukaista innovointia esimerkiksi digitalisoinnin, joustopalvelujen ja yhteenliittymisen alalla. Menetelmien on lisäksi tarjottava kannustimia verkon mahdollisimman kustannustehokkaaseen käyttöön ja kehittämiseen, myös palvelujen hankinnan kautta.

Ehdotuksella määrättäisiin merellä sijaitsevalle tarjousalueelle sijoittuneiden tuotantolaitosten operaattoreille maksettava korvaus, jos siirtoverkonhaltija ei ole asettanut riittävästi kapasiteettia merellä sijaitsevan tuotantolaitoksen käyttöön sähkön viemiseksi markkinoille.

Ehdotuksen mukaan liittymisen helpottamiseksi jakeluverkonhaltijan on annettava verkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja myös käyttääkseen sitä tehokkaasti.

Ehdotuksella lisättäisiin myös verkonhaltijoiden tiedonantovelvoitetta uusien yhteyksien kapasiteetin saatavuudesta ja pullonkauloista sekä varastojen roolista siirtojenhallinnassa. Tiedon olisi oltava riittävän yksityiskohtaista hankekehittäjien ja potentiaalista uusien verkonkäyttäjien tietotarpeelle.

Kohtuuhintaisen energian saatavuus sähkön hintakriisin aikana

Ehdotuksen mukaan komission voisi päätöksellään julistaa alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin, jos sähkön tukkumarkkinoilla vallitsevat erittäin korkeat hinnat ja tilanteen odotetaan jatkuvan vähintään kuusi kuukautta, vähittäishinnat nousevat vähintään 70 prosenttia ja sähkön hinnannousu vaikuttaa kielteisesti talouteen laajemminkin. Hintakriisi voisi olla alueellinen tai unionin laajuinen ja sen kesto olisi enintään yhden vuoden. Kriisin aikana jäsenvaltiot voisivat tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä kuluttajia kohdistamalla julkisia toimia sähkötoimituksen hinnoitteluun, joilla sähkön hinta voitaisiin väliaikaisesti asettaa sähköntoimitukselle kustannuksia alhaisemmalle tasolle ehdotusten kriteerien täytyessä.

3.2 Parempi suojautuminen energian tukkumarkkinoilla tapahtuvaa markkinoiden manipulointia vastaan

Yleistä

Ehdotuksella laajennettaisiin REMIT -asetuksen soveltamisalaa. Tavoitteena on parantaa markkinan läpinäkyvyyttä ja varmistaa asetuksen tehokas täytäntöönpano ja sääntelyviranomaisten toimivalta tutkia rajat erityisesti ylittäviä tapauksia unionin alueella. Siten kuluttajat ja markkinaosapuolet voivat luottaa siihen, että markkinahinnat heijastavat reilua ja kilpailukykyistä kysynnän ja tarjonnan tasapainoa, eikä markkinoiden väärinkäytöstä voi saada hyötyä.

Määritelmät

Ehdotuksen mukaan markkinoiden manipuloinnin määritelmää olisi mukautettava siten, että se kattaa minkä tahansa liiketoimen toteuttamisen tai kauppaa koskevan toimeksiannon antamisen mutta myös kaiken muun tukkutason energiatuotteisiin liittyvän toiminnan. Sisäpiiritiedon määritelmää olisi mukautettava vastaamaan MAR-asetuksen (596/2014) sisäpiiritiedon määritelmää. Erityisesti jos sisäpiiritieto koskee vaihteittain tapahtuvaa menettelyä, menettelyn jokainen vaihe samoin kuin menettely kokonaisuudessaan voitaisiin katsoa sisäpiiritiedoksi.

ACERin markkinaseuranta

Euroopan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ACERin markkinaseurantaa tulee parantaa ja kerättyjä tietoja tulee laajentaa kattamaan yhteenkytketyt markkinat, uudet tasehallintamarkkinat ja niitä koskevat sopimukset sekä tuotteet, joita voidaan mahdollisesti toimittaa unionissa. Energian tukkumarkkinoiden läpinäkyvyyden parantamiseksi ACERin olisi voitava julkaista tietoa järjestäytyneistä markkinapaikoista, sisäpiiritietoalustoista ja raportointimekanismeista sovellettavan tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Järjestäytyneillä markkinapaikoilla on oltava asianmukainen toimilupa ja niiltä olisi edellytettävä tilauskirjan tietojen toimittamista ACERille.

Soveltamisala

REMIT-asetuksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi sisäpiirintietoalustoihin, jotka tarjoavat sisäpiirintietoalustan käyttö- ja raportointipalvelua. Jatkossa sisäpiirintietoalustojen olisi rekisteröidyttävä ACERille sen varmistamiseksi, että sisäpiirinalusta toimii asetuksen vaatimusten mukaisesti. Sen toimintaan kohdistuisi uusia vaatimuksia muun muassa hallinnollisten menettelyjen ja turvavaatimusten osalta ja julkaistavalle tiedolle asetettaisiin laadullisia vaatimuksia. ACERille ehdotetaan vastaavaa hyväksyntä- ja valvontatoimivalta myös rekisteröityneiden raportointimekanismien (RRM-toimijat) osalta. Valtuutus voitaisiin myös poistaa asetuksen mukaisesti.

Algoritmikaupankäynti

Asetuksella algoritmikaupankäyntiä harjoittaviin markkinatoimijoihin kohdistettaisiin uusia vaatimuksia. Heillä tulisi olla tehokkaat prosessit ja riskienhallintajärjestelmät, joilla virheellisiltä tarjouksilta ja muilta markkinahäiriöiltä välttyttäisiin.

Nesteytetyn maakaasun hintatiedot

Ehdotuksella ACERille annettaisiin valtuudet kerätä kaikki LNG-markkinatiedot, jotka ovat tarpeen nesteytetyn maakaasun päivittäisen hinta-arvioin laatimiseksi. Kaikki markkinaosapuolet, jotka osallistuvat nesteytetyn maakaasun toimittamiseen unionin alueelle, olisi velvoitettava ilmoittamaan kaikki LNG-markkinatietonsa ACERille niin reaaliaikaisesti kuin mahdollista. Hinta-arvioinnin olisi sisällettävä kattavimmat tiedot, mukaan lukien kauppahinnat, ja 31 päivästä maaliskuuta 2023 alkaen unioniin suuntautuvien nesteytetyn maakaasun toimitusten osto- ja myyntihinnat. ACERin tulisi julkaista päivittäin hinta-arvio sekä määritetty ero markkinoiden muihin viitehintoihin LNG-viitearvon muodossa.

ACERin tutkintavaltuudet rajat ylittävissä tapauksissa

Markkinamanipulaation estämiseksi ACERille ehdotetaan valtuutta suorittaa rikkomuksiin liittyviä tutkimuksia yhteistyössä kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Valtuus koskisi tilanteita, joissa väärinkäytösepäily koskisi vähintään kolmea jäsenvaltiota tai kahta jäsenvaltiota ja kolmatta maata sekä tilanteita, joissa kansalliset sääntelyviranomaiset eivät ole ryhtyneet välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin ACERin pyynnön saatuaan. ACERille olisi annettava valtuudet suorittaa tutkimuksia tekemällä tarkastuksia paikan päällä ja esittämällä tietopyyntöjä tutkinnan kohteena oleville henkilöille, erityisesti rajat ylittävissä tutkinnassa. ACERin ja kansallisten sääntelyviranomaisten olisi tehtävä aktiivista ja tiivistä yhteistyötä asetuksen velvoitteiden valvomiseksi. Ehdotuksen mukaan ACER voisi myös jatkossa edellyttää, että kansalliset sääntelyviranomaiset panevat täytäntöön seuraamuksia tapauksissa, joissa ACER on todennut REMIT-asetusta rikon.

ACERin tutkintavaltuudet rajat ylittävissä tapauksissa

Ehdotuksessa esitetään, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla tulee olla toimivalta asettaa tietyt vähimmäistason seuraamukset markkinoiden väärinkäytösrikkomuksista. Nämä pitävät sisällään taloudellisia sekä muita hallinnollisia seuraamuksia. Lisäksi tässä yhteydessä määritellään Unionin tasolla taloudellisten sanktioiden maksimimäärät oikeushenkilöille ja luonnollisille henkilöille. Sanktioiden määräämisessä tulee ottaa huomioon kansallinen lainsäädäntö.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Komission asetusehdotukset perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 194 artiklan 2 kohtaan, joka on myös asetusehdotuksilla muutettavien asetusten ja direktiivien oikeusperusta. Ehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja hyväksymisestä päätetään neuvostossa määräenemmistöllä. Unionilla on energian osalta jaettu toimivalta SEUT artiklan 4(2)(i) perusteella.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotusten oikeusperusta on asianmukainen. Sääntelyehdotukset liittyvät sähkömarkkinoiden tehokkaan toiminnan varmistamiseen ja niillä pyritään edistämään investointeja uusiutuvaan ja muuhun päästöttömään sähköntuotantoon sekä varmistamaan sähkön toimitusvarmuutta.

Toissijaisuusperiaate

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdan toissijaisuusperiaatteen mukaan toimia on toteutettava EU:n tasolla vain, jos jäsenvaltiot eivät voi yksin saavuttaa suunniteltuja tavoitteita riittävällä tavalla, vaan ne voidaan ehdotetun toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin EU:n tasolla. Komissio katsoo, että ehdotetuissa tarkistuksissa pyritään löytämään tasapaino velvoitteiden ja jäsenvaltioille jätetyn joustavuuden välillä sen suhteen, miten voidaan saavuttaa päätavoitteet eli varmistaa, että uusiutuvan sähkön alhaisemmat kustannukset näkyvät kuluttajalaskuissa, ja edistää uusiutuvan energian käyttöönottoa.

Sähkömarkkinoiden integraatio edellyttää komission mukaan tiiviimpää koordinoitua markkinatoimijoiden kesken, jotta sähköjärjestelmän ja rajat ylittävän kaupan toimivuus ja vihreää siirtymää edistävät investoinnit saadaan toteutettua. Ehdotettujen toimenpiteiden tavoita voidaan saavuttaa vain EU:n jäsenvaltioiden tasolla, koska toimenpiteet edellyttävät muutoksia EU:n laajuiseen sääntelykehykseen. Komission mukaan EU:n toimet sähkömarkkinoiden nykyisen rakenteen puutteiden korjaamiseksi tuovat lisäarvoa, koska ne ovat tehokkaampia ja vaikuttavampia kuin yksittäisten jäsenvaltioiden toimet, jolloin vältetään hajanainen lähestymistapa.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotukset ovat toissijaisuusperiaatteen mukaisia.

Suhteellisuusperiaate

Komissio katsoo, että sähköasetukseen, sähködirektiiviin, RES-direktiiviin, REMIT-asetukseen ja ACER-asetukseen ehdotetut muutokset ovat oikeasuhteisia. Pitkäaikaisten sopimusten, kuten sähkönhankintasopimusten ja kaksisuuntaisten hinnanosopimusten, käyttöön, voivat lisätä yritysten ja kansallisten viranomaisten hallinnollisia kustannuksia ja rasitetta. Ennakoidut taloudelliset vaikutukset ovat kuitenkin välttämättömiä ja oikeasuhteisia, jotta voidaan saavuttaa tavoite kannustaa tällaisten pitkäaikaisten sopimusten käyttöön ja varmistaa, että eurooppalaisten kotitalouksien ja yritysten energialaskut sekä fossiilittomista polttoaineteknologioista, joiden muuttuvat kustannukset ovat alhaiset, saatavat tulot ovat vähemmän riippuvaisia hintojen vaihtelusta lyhyen aikavälin markkinoilla ja siten vakaampia pidemmällä aikavälillä.

Myös markkinoiden likviditeetin ja integroinnin parantamiseksi suunnitellut toimet voivat komission mukaan aiheuttaa joitain lyhytaikaisia vaikutuksia yrityksille, koska niiden olisi mukauduttava uusiin energiakauppajärjestelyihin. Toimia pidetään kuitenkin tarpeellisina, jotta saavutetaan uusiutuvan ja vähähiilisen energian parempi integrointi sähköjärjestelmään ja riippuvuuden vähentäminen fossiilisista polttoaineista joustavuuden lisäämiseksi sekä viime kädessä saavuttaa hiilineutraalius unionissa siten, että kuluttajille aiheutuvat kustannukset ovat alhaisemmat.

Komission mukaan toimenpiteet ovat myös oikeassa suhteessa näihin tavoitteisiin nähden, sillä yrityksiin kohdistuvat vaikutukset näyttävät olevan vähäisiä nykyiseen kehikseen verrattuna. Asetettujen tavoitteiden kannalta on myös oikeasuhteista, ettei sähköasetuksen ja sähködirektiivin nykyisiin säännöksiin suunnitella muutoksia silloin, kun olemassa oleviin säännöksiin liittyvät ongelmat voidaan ratkaista korjaamalla niiden soveltamis- tai täytäntöönpanotapaa.

Ehdotuksen mukaan REMIT-kehyksen parantamiseksi suunnitellut toimenpiteet voivat lisätä markkinaosapuolten raportointivelvoitteita REMIT-asetuksen laajemman soveltamisalan vuoksi. Nämä toimenpiteet ovat tarpeen, jotta voidaan saavuttaa tavoite lisätä läpinäkyvyyttä ja seurantavalmiuksia sekä varmistaa rajat ylittävien tapausten tehokkaampi tutkinta ja täytäntöönpano EU:ssa.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotetuista toimista ei ole komission toimesta tehty vaikutustenarviointia EU:n tasolla. Asian kiireellisyydestä johtuen vaikutusten arviointi perustuu komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan (SWD (2023) 58 final). Asiakirjassa perustellaan komission ehdotukset ja esitetään saatavilla oleva näyttö ehdotettujen toimenpiteiden merkityksellisyydestä. Ehdotetun uudistuspaketin odotetaan parantavan merkittävästi Euroopan sähkömarkkinoiden rakennetta ja toimintaa ja se osaltaan auttaa saavuttamaan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet.

Komission arvion mukaan uudistus edistää kuluttajien suojelua ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä luomalla puskurin kuluttajien ja lyhyen aikavälin markkinoiden välille. Tavoitteena on hintavaihtelun vaikutusten loiventaminen kuluttajien ja yritysten energialaskuilla. Lisäksi komissio arvioi, että mahdollisuus tehdä pidempiaikaisia sopimuksia sähkönhankintasopimusten tai hinnanerosopimusten muodossa tai termiinimarkkinoilla takaavat sen, että sitä sähkölaskun osaa, joka altistuu lyhyen aikavälin markkinoille, voidaan pienentää huomattavasti. Kuluttajien riskiä vähentää myös sähkönmyyjien suojausvelvoite.

5.1 Kansalliset vaikutukset

Asetusehdotukset ovat osin suoraan velvoittavaa oikeutta ja osin edellytetään direktiivien kansallista toimeenpanoa. Kuluttajan suoja parantavat toimet ovat direktiiveissä ja muut toimenpiteet pääosin asetuksissa. Toisaalta myös asetuksia muuttavat ehdotukset edellyttävät osin kansallisia sääntelytoimia muun muassa uusien viranomaistehtävien vuoksi.

Taloudelliset vaikutukset

Sähkönhankintasopimukset tarjoavat asiakkaalle pitkän aikavälin hintavakauden ja tuottajalle riittävän varmuuden investointipäätöksen tekemiseksi. Sähkönhankintasopimusmarkkinat ovat suuressa osassa EU:ta suhteellisen kehittymättömät, eikä sopimustyypit ole standardoituja. Suo-

messä suuri osa uusiutuvan sähkön investoinneista tehdään jo nykyisellään pitkin sähköhankintasopimuksin. Investointikynnystä voidaan alentaa ehdotetuilla valtiontakauksilla, joilla tiettyjen asiakasryhmien pääsyä sähköhankintasopimusmarkkinalle helpotetaan, kun valtiolta voi saada takauksen vastapuoliriskin vähentämiseksi. Samalla pitää kuitenkin huomioida velvoite säilyttää kilpailukykyiset ja likvidit sähkömarkkinat. Tämä tapahtuu parhaiten komission mukaan sähköhankintasopimuksin, joilla markkinahinnan ja sopimushinnan välinen erotus selvitetään rahalla.

Kaksisuuntaiset hinnanerosopimukset pyrkivät myös tuomaan hintavakautta markkinoille. Ehdotus kuitenkin tältä osin johtaa siihen, että ehdotuksen mukaista uutta ja päästötöntä sähköntuotantokapasiteettia voidaan jatkossa tukea ainoastaan kaksisuuntaisilla hinnanerosopimuksilla. Tämä jäykistää valtiontuen myöntämistä ja kaventaa mahdollisuutta tukea tuotantoa parhaiten tarkoitukseen sopivin mekanismein. Lisäksi tukimekanismille ei ole asetettu suunniteluperiaatteita, jolloin kansalliset erot voivat olla suuria ja jäsenvaltiokohtaiset erot voivat vaikuttaa sähköntuotantokapasiteetin kilpailukykyyn.

Joustomekanismeja koskevat valtiontuet mahdollistavat uusiutuvan ja päästöttömän sähköntuotannon lisääntymisen sähköjärjestelmässä. Lisäksi uudet vaatimukset helpottavat valtiontuen myöntämistä joustolle suhteessa olemassa olevaan kapasiteettimekanismeja koskevaan sääntelyyn. Ehdotus mahdollistaa nykyistä joustavamman jouston tukemisen. Toisaalta se ei mahdollistaisi tuotantokapasiteetin käyttämistä joustona ja perustuu puhtaasti päästöttömään joustoon ilman erityisiä päästörajavaatimuksia.

Kuluttajansuojaa koskevat ehdotukset helpottavat kuluttajien asemaa, mutta lisäävät sähkömarkkinatoimijoiden kustannuksia, sillä esimerkiksi suojausstrategiat tulee päivittää viranomaisvaatimusten mukaiseksi. Tämä todennäköisesti tarkoittaa korkeampia suojausasteita, joka näkyy myös loppukäyttäjän laskun kasvuna. Myös erillismittausta koskeva vaatimus saattaa jäykistää jouston todentamista ja siten tuoda tehottomuutta markkinalle. Energian yhteiskäyttö puolestaan helpottaa aktiivisten asiakkaiden mahdollisuutta hyödyntää itse tuotettua sähköä aiempaa laajemmin. Ehdotus kuitenkin edellyttää IT-järjestelmien ja markkinaprosessien laajaa kehitystä toteutuakseen.

Johdannaismarkkinoiden osalta ehdotuksen vaikutuksia on erityisen vaikea arvioida. Pitkän aikavälin hintavakauksen lisääminen pitkiä hankintasopimuksia edistämällä ja valtiontuen antaminen kaksisuuntaisilla hinnanerosopimuksilla siirtää painopistettä suojauksessa termiinimarkkinoilta pois. Lisäksi ehdotus alueellisten virtuaalisten keskustusten perustamisesta toisi vielä uuden hintasuojaustuotteen markkinalle, kun uuden alueellisen referenssihintamekanismin ja hinta-alueen välille luotaisiin uusi siirto-oikeustuote. Riskinä on likviditeetin jakautuminen eri tuotteiden kesken ja suojauksen vaikeutuminen.

Viranomaisvaikutukset ja vaikutukset lainsäädäntöön

Asetusehdotuksiin sisältyy lisävaltuuksia ACERille ja uusia tehtäviä sääntelyviranomaiselle. Tehtävät edellyttävät kansallista lainsäädäntöä. ACERin lisävaltuudet saattavat kuitenkin kaventaa kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltuuksia, sillä ehdotus edellyttäisi sääntelyviranomaisen toimeenpanevan seuraamuksia ACERin päätöksen perusteella. Muilta osin valvontaprosessien tehostuminen myös helpottaa viranomaisten välistä yhteistyötä, koordinointia ja tehostaa prosesseja.

Ehdotus pitää sisällään myös monia uusia tehtäviä sääntelyviranomaiselle muun muassa jouston tarpeen arvioinnin, suojausasteen arvioinnin ja huipputasaustuotteiden asettamisen osalta.

Energian jakamista koskeva direktiiviehdotus edellyttää IT-järjestelmien ja markkinaprosessien laajaa kehitystä tukevan yksityiskohtaisen lainsäädännön toteutuakseen.

Ehdotukset edellyttävät komission mukaan määrärahoja kuluvalle rahoituskehyskaudella (2021–2027) yhteensä 8,732 miljoonaa euroa, ja komission mukaan ne voidaan rahoittaa kokonaan kohdentamalla menoja uudelleen monivuotisen rahoituskehysten kyseisen otsakkeen sisällä.

Ehdotuksen mahdollisesti edellyttämä valtion rahoitustarve toteutetaan lähtökohtaisesti valtiontalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen. Mahdollisista lisämääräraharakenteista päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Perustuslain näkökulmasta ehdotuksella on vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin (10 §), omaisuuden suojaan (perustuslain 15 §) ja elinkeinovapauteen (perustuslain 18 §).

Komissio on katsonut, että ehdotuksella voi olla vaikutuksia erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaisiin elinkeinovapauteen (16 artikla) ja omistusoikeuteen (17 artikla). Ehdotetut toimenpiteet rajoittavat näiden oikeuksien käyttöä, mutta komissio pitää näitä vaikutuksia välttämättöminä ja oikeasuhteisina ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, minkä vuoksi niitä voidaan pitää oikeutettuina rajoituksina perusoikeuskirjassa sallittuihin oikeuksiin. Ehdotuksella myös parannetaan perusoikeuksien suojaa, kuten yksityisyyden suojaa, oikeutta henkilötietojen suojaan, syrjintäkieltoa ja oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin useilla kuluttajien vaikutusmahdollisuuksilla, oikeuksia ja suojelua koskevilla säännöksillä.

Asetusehdotuksessa kohdistetaan uusia vaatimuksia sähkömarkkinatoimijoille hankintasopimusten sisällön, sähkön myyjien suojausasteiden valvonnan ja johdannaismarkkinoilla tarjottavien siirto-oikeustuotteiden käytön osalta. Sähkönmyyjien suojausstrategiaa koskevat vaatimukset voidaan joissain tapauksissa rinnastaa toiminnan luvanvaraisuuteen. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvaraistamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp ja PeVL 31/2006 vp). Ehdotukset eivät sisällä suoria markkinatoimijoihin liittyviä käyttörajoituksia. Päinvastoin energian yhteiskäyttöä koskevin säännöksin pyritään mahdollistamaan uusia menettelytapoja omaisuuden suojan ja elinkeinovapauden näkökulmasta. Ehdotukset eivät näin ollen poikkea sääntelystä, jota on kohdistettu jo voimassa olevassa unionin lainsäädännössä mainittuihin toiminnanharjoittajiin. Asetusehdotusten ei arvioida olevan ongelmallisia omaisuuden suojan tai elinkeinovapauden näkökulmasta.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n perusteella maakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat luonnon- ja ympäristönsuojelua (10 kohta) ja elinkeinotoimintaa (22 kohta). Ahvenanmaan edustalle on suunnitteilla suuria tuulivoimapuistoja, joten ehdotetut säännökset vaikuttavat myös Ahvenmaalla erityisesti valtioneuvoston lainsäädäntöä näkökulmasta sekä pitkien sopimusten edistämistavoitteiden osalta. Kuluttajansuojan osalta Ahvenanmaan lainsäädäntö vastaa nykyiseltään pitkälti manner-Suomen sääntelyä, joten vaikutusten voidaan odottaa olevan samansuuntaisia.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä

Komissio julkaisi 14.3.2023 ehdotuksen sähkön markkinamallia koskevaksi lainsäädännöksi. Komissio esitteli ehdotusta energiatyöryhmässä 16.3.2023 Ehdotuksen tekninen käsittely neuvoston energiatyöryhmän kokouksissa alkoi 17.3.2023. Komission ehdotuksesta käytiin energianeuvostossa 28.3.2023 politiikkakeskustelu.

Neuvoston puheenjohtajavaltio Ruotsi on ilmoittanut valmiudestaan käsitellä ehdotusta nopealla aikataululla tavoitteenaan saavuttaa kaudellaan neuvoston yleisnäkemyks.

Lainsäädäntöehdotusten vastuuvaliokunta Euroopan parlamentissa on teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Euroopan parlamentti ei ole vielä aloittanut ehdotusten käsittelyä eikä nimennyt esittelijää.

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Valtioneuvoston U-kirjelmä on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Suomen ennakkovaikuttamiskannat muodostettiin joulukuussa 2022 kriisiaikaisen keskustelun pohjalta ja ne painottuvat vahvasti silloin keskustelussa olleeseen vuorokausimarkkinan hinnanmuodostukseen sekä loppukäyttäjien kohdistuviin vaikutuksiin: E-kirje: *Suomen ennakkovaikuttamislinjaukset EU:n tulevaan sähkömarkkinamallia koskevaan aloitteeseen* (E 159/2022 vp).

U-kirjelmäluonnos on käsitelty EU-asioiden komitean alaisen Energia- ja Euratom -jaoston (EU21) kirjallisessa menettelyssä 6.4.–11.4.2023 sekä EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 12.4.–14.4.2023.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä asiakokonaisuuteen aikaisemmin E-kirjeessä 159/2022 vp todeten seuraavaa:

Valtioneuvosto katsoo, että sähkömarkkinamallin kehittämisellä on keskeinen rooli vihreän siirtymän edistäjänä ja kriisinkestävyyden takaajana. Markkinoilla tapahtunut tuotantorakenteen muutos edellyttää sähkömarkkinamallin arviointia keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, erityisesti uusiutuvan energian määrän kasvaessa järjestelmässä.

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia kantojaan seuraavasti osallistuaakseen annetun asetusehdotuksen käsittelyyn neuvostossa:

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta toimiksi sähkömarkkinamallin parantamiseksi tervetulleena ja kannattaa sähkömarkkinamallin uudistamiseen sisältyvien ehdotusten tavoitteita, jotka pääosin vahvistavat nykyistä markkinamallia.

Sähkön loppukäyttäjät

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti kuluttajansuojaa parantaviin toimenpiteisiin kuten oikeuteen voida solmia määräaikaista, kiinteähintaisia sähkösopimuksia vähintään vuodeksi sekä toimitusvelvollisen määrittelemistä. Nämä toimet on Suomessa jo myös pitkälti toteutettu.

Toimittajien riskien hallinnasta on jo ehdotettu säädettävän kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annettavassa direktiivissä (COM/2020/829 final), joka säätäisi vaatimukset toiminnan jatkuvuuden varmistamisessa. Muilta osin päätös toimittajien riskienhallintaa koskevien vaatimusten käyttöönotosta tulisi jättää jäsenvaltion harkintaan.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti tavoitteeseen, että kuluttajat voisivat osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille esimerkiksi sähköä jakamalla ja tarjoamalla joustavuuttaan markkinoille. Jouston todentaminen tulisi tapahtua mahdollisimman kustannustehokkaasti nykyisten älykkäiden mittauslaitteiden tarjoamia tietoja hyödyntäen, eikä erillisten mittauslaitteiden käyttöön tulisi velvoittaa jouston todentamisessa.

Johdannaismarkkinat

Valtioneuvosto pitää tärkeänä parantaa johdannaismarkkinoiden toimintaa, sillä kuluttajat ja sähköntoimittajat tarvitsevat niitä suojautuakseen pitkän aikavälin hintavaihteluilta ja vähentääkseen riippuvuuttaan voimakkaasti vaihtelevista lyhyen aikavälin markkinapaikoista.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella uusien virtuaalisten aluekeskusten muodostamiseen likviditeetin korjaamiseksi erityisesti puutteellisten vaikutusarviontien vuoksi. Valtioneuvosto katsoo, että ensivaiheessa tärkeää olisi vahvistaa nykyisten eurooppalaisten suojausinstrumenttien likviditeettiä.

Sähkönhankintasopimukset

Valtioneuvosto suhtautuu pääosin myönteisesti myös tavoitteeseen edistää pitkäaikaisia markkinapohjaisia sähkönhankintasopimuksia erityisesti maissa, joissa pitkien sopimusten markkina on tältä osin kehittymätön. Valtioneuvosto huomioi, että tällaiset sopimukset tulisi kuitenkin suunnitella tavalla, joka ei vaikuta negatiivisesti lyhyen markkinan hinnanmuodostukseen. Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että valtioille asetetut velvoitteet tukea sähkönhankintasopimuksia tietyissä asiakasryhmissä sisältävät riittävästi joustoa.

Tukimekanismit uudelle tuotannolle eli kaksisuuntaiset hinnanerosopimukset

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella komission ehdotukseen rajata mahdollisesti sovellettavat tukimekanismit uudelle päästöttömälle sähköntuotantokapasiteetille ainoastaan kaksisuuntaisiin hinnanerosopimuksiin. Valtioneuvosto korostaa jäsenvaltioiden mahdollisuutta hyödyntää tarkoituksenmukaisinta ja tehokkainta tukimekanismia hinnanerosopimusten mahdollisen taakuhinnan ylittäviä tuloja uudelleen jaettaessa välttämällä samalla kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Joustoa koskevat tukitoimet

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti joustoratkaisujen edistämiseen, joilla voidaan tukea uusiutuvan energian tuotannon nopeutettua käyttöönottoa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenvaltiot voivat kansallisista lähtökohdista arvioida jouston investointitarpeet ja tukimuodot investointitarpeiden täyttämiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että joustotarpeen kattamisessa voidaan hyödyntää kaikkia joustoon kykeneviä teknologioita niiden päästöt huomioiden.

Verkkotoiminta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että verkkotariffit kannustaisivat nykyistä paremmin siirto- ja jakeluverkonhaltijoita joustopalvelujen käyttöön. Valtioneuvosto katsoo, että on

tärkeä varmistaa, että tariffit suunniteltaisiin siten, että niissä otetaan huomioon verkonhaltijoiden toiminta- ja pääomamenot tai molempien tehokas yhdistelmä.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ehdotukseen huipuntasauustuotteiden käytöstä sähkön huippukysynnän vähentämiseksi. Huipunleikkaustuotteet tulisi toteuttaa siten, että ne eivät vaikuta haitallisesti muiden markkinoiden toimintaan. Valtioneuvosto katsoo, että huipunleikkaustuotteen poikkeuksellisesta luonteesta johtuen siinä tulisi sallia myös mittauspisteen takana sijaitsevan tuotannon käyttäminen. Lisäksi huipuntasauustuotteiden käyttöönotosta päättäminen tulisi jättää jäsenvaltion harkintaan.

Kohtuuhintaisen energian saatavuus sähkön hintakriisin aikana

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti mahdollisuuden tukea pieniä ja keski-suuria yrityksiä sekä kuluttajia sähkön hintakriisin aikana. Tukimekanismin tulisi kuitenkin vastata maakaasumarkkinasääntelyssä sovittua, missä neuvosto päättää hintakriisistä komission ehdotuksesta. Muilta osin valtioneuvosto katsoo, että valmiit kriteerit ja menetelmät tukitoimiksi nopeuttavat tuen myöntämistä kriisiaikoina.

REMIT-asetus

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti REMIT-asetuksen muutoksiin, joilla lisätään luottamusta energiamarkkinoiden toimintaan ja korjataan nykyisessä kehityksessä havaittuja puutteita. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että valvonnan läpinäkyvyyttä, ja erityisesti rajat ylittävää valvontaa, kehitetään. Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä varmistaa valvovan viranomaisen riittävä resursointi laadukkaan valvonnan varmistamiseksi. Kansallisesta resursoinnista linjataan normaaliin tapaan talousarviota ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevissa menettelyissä.

Valtioneuvosto tarkentaa kantojaan neuvottelujen edetessä tarvittaessa ja toimittaa eduskunnalle tarvittavat jatkoselvitykset.